

UNA ALTRA VEGADA SOBRE EL CENTRISME¹

Lev Trotski

23 de març de 1934

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de: “Una vez más sobre el centrismo.”, en, *Escritos*, Tomo V, volumen 2, Editorial Pluma, Bogotá, 1976, pp. 401-406.

La crítica de *De Fakkkel* al meu article (*El centrisme i la IV Internacional*) és força característica de l'estructura de la direcció de l'OSP així com, també, de la del centrisme d'esquerra en general. Per això paga la pena analitzar-la.

¿És correcte que la tendència fonamental del moviment obrer mundial consisteix en el passatge del reformisme al centrisme? *De Fakkkel* ho discuteix. Creu que per tot arreu i simultàniament s'observa una tendència del moviment cap a la dreta. Assenyala com a exemples els neosocialistes francesos, el Partit Obrer Belga i la socialdemocràcia holandesa. Els fets indicats per *De Fakkkel* no fan més que confirmar la meua posició quan hom sap interpretar-los a la manera marxista.

Per què s'ha expulsat del vell partit als neosocialistes? Perquè aquest s'estava revestint de centrisme. L'ala dreta esdevé una camarilla conservadora i nacionalista que ja no té res que fer amb el moviment obrer. L'exemple belga és un cas semblant. *De Fakkkel* ens recorda la recent declaració de Vandervelde de suport al rei. Però en açò no hi ha res de nou. El pla de de Man tampoc és nou. En essència, i tal com ho ha declarat el seu autor, el pla no és més que un intent d'esborrar la línia divisòria entre reforma i revolució. Precisament açò constitueix l'essència del centrisme.

El servilisme monàrquic ens assenyala encara que hem de distingir entre centrisme i centrisme. Hi ha honestes tendències centristes en les masses i hi ha intencions centristes conscientment mentideres en els vells parlamentaris que entabanen les masses. Però aquestes intencions s'han fet necessàries precisament a causa del gir vers l'esquerra de la base del partit. *En essència*, aquest procés no és diferent en el Partit Laborista britànic, encara que si ho és el ritme del seu desenvolupament i la seua manifestació fenomènica. El pas de la camarilla de MacDonald a la reacció, d'una banda, i l'expulsió de l'ILP, per altra banda, són dos símptomes força significatius del que diem.

En un proper període inevitablement veurem desenvolupar-se nous corrents centristes en el Partit Laborista. És ben sabut que la direcció socialdemòcrata alemanya de Wels, igual que els dirigents austromarxistes, expliquen ara els seus prejudicis filisteus utilitzant el llenguatge de la “revolució”. En els països

de desenvolupament polític endarrerit l'aparell socialdemòcrata pot pretendre, davant dels perills que l'amenacen (l'avanç simultani del feixisme i de l'oposició interna centrista), mantenir les seues posicions aferrant-se a la dreta, a l'estat, apel·lant a la repressió contra l'esquerra i contra la seua pròpia oposició. A Holanda la formació de l'OSP fou la primera manifestació de la franca descomposició de la vella socialdemocràcia d'aqueix país. El procés seguirà en aquesta direcció.

Per a la política pràctica de cada país és molt important, naturalment, seguir el rastre no sols de la tendència general del procés sinó, també, de les etapes que travessa. No obstant, a Holanda i en qualsevol altre país és important reconèixer a temps la disfressa centrista de l'antic reformisme a fi de combatre'l amb mètodes marxistes i no centristes.

Considerat històricament, el reformisme ha perdut totalment la seua base social. Sense reformes no hi ha reformisme i sense capitalisme pròsper no hi ha reformes. La dreta reformista esdevé *antirreformista* en el sentit que ajuda directament o indirectament la burgesia a aixafar les velles conquestes de la classe obrera. És fals considerar als neosocialistes un partit obrer. La ruptura no ha debilitat el vell Partit Socialista francès, l'ha enfortit, ja que després de la neteja el partit gaudeix de major confiança per part dels treballadors. Però ha d'adaptar-se a aquesta confiança, i la forma en què es dóna aquesta adaptació s'anomena centrisme.

Els grups centristes d'esquerra com l'OSP no són conscients d'aquest procés de què formen part. Precisament perquè senten la debilitat dels seus principis i la seua incapacitat per a donar-li a la classe obrera una resposta clara, han de distreure l'atenció dels treballadors de la malaltia centrista i centrar-la en el perill reformista. En açò s'assemblen al vell liberalisme, que sempre espantava els obrers amb la reacció per tal d'impedir-los que lluitaren contra ell. D'aquí que, per exemple, les declaracions de l'OSP i del SAP la conferència juvenil no facen cap o gairebé cap referència al centrisme. No obstant, sabem bé que en el passat foren precisament els partits que no es permetien cap vacil·lació en el combat implacable contra totes les oscil·lacions liberals els que demostraren sempre ser els més braus lluitadors contra la reacció. El mateix succeeix ara. Els revolucionaris que millor combatran el reformisme seran aquells que romanguen absolutament independents del centrisme i el consideren amb sentit crític i intransigència.

El Buró de Londres-Amsterdam és incapaç de combatre el reformisme perquè és una societat d'ajuda mútua per als que dubten i vacil·len. *De Fakkkel* diu: "L'objectiu del Buró és guanyar la major quantitat d'adherents possibles per a la IV Internacional." L'OSP podria haver-se incorporat a la Segona Internacional amb la mateixa justificació. Està clar que hem de lluitar per la IV Internacional

a tot arreu on hom puga fer-ho. Però aquest objectiu implica lluitar de forma irreconciliable contra la traïdora política de Tranmael, no, per cert, confraternitzar amb ell. El fet que mentre “critiquen” a Tranmael no fa més que empitjorar les coses, doncs que el critiquen només en la mesura en què no passe perill l’acord de treball conjunt. És a dir, es fa una *crítica aparent*, que serveix de cobertura al bloc cent per cent reaccionari. El galant actor shakesperià que havia de fer el paper de lleó, per temor a espantar les belles dames ha rugit tan suaument, tan tendrament com un gatet. Els nostres respectables centristes d’esquerra són molt bruscos amb els bolxevics “sectaris”, però als Tranmaels els acaronen com a coloms.

De Fakkell accepta la nostra caracterització del centrisme burocràtic de la Comintern. Però ho fa únicament de paraula, ja que l’acord de treball amb el Buró d’Amsterdam no és més que una versió marcida i dèbil de l’infame Comitè Anglo-Rus. Allí també hi havia “esquerrans” britànics com Finn Moe, utilitzats com a carnada pels vertaders dirigents. En defensar la seua amistat amb Tranmael, *De Fakkell*, igual que *Die Neue Front*, repeteix tots els vells arguments de Stalin i Bukharin (“les masses”, “les masses” i, altra vegada, “les masses”!), però en forma pitjor si és possible.

Per tant no puc reconèixer la validesa d’un sol dels arguments que planteja *De Fakkell* contra el meu article, amb la qual cosa no obstant no vull dir que el meu article no tinga tares. Així, per exemple, es podria dir que no assenyala bé la incapacitat pràctica i organitzativa del centrisme. Als centristes els agrada parlar d’il·legalitat, de mètodes conspiratius clandestins. No obstant, per regla general no prenen seriosament les seues pròpies paraules. Els agrada fer acudits sobre la democràcia burgesa, però en la pràctica demostren una ingènua fe en ella. Per exemple, quan convoquen una conferència internacional es manegen com si estigueren en un picnic, i el resultat és una catàstrofe amb grans sacrificis humans. Si hom mira l’assumpte un poc més de prop, trobarà, inevitablement, que aqueix descuit organitzatiu està lligat amb la debilitat ideològica del centrisme. Ai dels que no aprenen de l’experiència!

És cert que encara és molt estreta la base organitzativa de la IV Internacional. Però en 1914 la base de la III Internacional era més limitada inclús. No obstant, per a construir-la hom no acotà el cap davant d’organitzacions oportunistes del tipus del NAP sinó que, per contra, lluità per tal d’alliberar els treballadors de la influència d’aqueixes organitzacions. Els vertaders iniciadors de la IV Internacional comencen amb *qualitat* marxista per a, després, convertir-la en *quantitat* de masses. Una destrat petita però ben temperada i esmolada parteix i dóna forma a pesants bigues. Hauríem de començar amb una destrat d’acer. Inclús ací són determinants els mitjans de producció.

En allò tocant l'OSP, igual que en tots els altres casos, tracem una clara distinció entre el centrisme dels treballadors, que per a ells no és més que una etapa transicional, i el centrisme professional de molts dirigents, alguns dels quals són incurables. Estem molt segurs que ens trobarem amb la majoria dels obrers de l'OSP en el camí que mena vers la IV Internacional.

¹ “Una altra vegada sobre el centrisme”, *The Militant*, 21 d'abril de 1934.